Ч. 254 (12.620). Львів, пятниця 14. листопада 1930. Pocztowa opłata [illegible] ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

Ще три дні...

Львів, 12. листопада 1930.

Ще три дні ділять нас від хвилини виборів. Ці три дні будуть останнім завершенням передвиборчої підготовки, — тої, яка по одному боці дуже гамірна й різнородна, а по другому тим більше мовчазна й одноманітна. Про цю підготовку богато пишеться, але ще більше говориться. Ці останні три дні збільшать по одному боці відомий розмах та поглиблять по другому — мовчанку. Очевидно, не богато ці три дні змінять уже загальну ситуацію, а все ж — те, що в них ще можна зробити, треба старатися зробити.

Ми не маємо до розпорядження автомобілів, обліплених величезними транспарентами, які можуть в останніх днях мчатися крізь села й пригадувати людям моралі, защіплювані раньше іншими способами, — ані тим більше аеропланів, з яких можна би розсипати по краю летючки й числа, не маємо цілого того апарату, який в наших умовах може справді мати вплив напр. на масову активність чи пасивність виборців. Не маємо фондів і не маємо навіть резервуару метких, ідейних та охочих людей до громадської праці! Правда, ці останні дні й серед нашого громадянства розбудили більше заціклавлення, покинули приспане дещо почуття відповідальности та свідомість обовязку. Однак і нині стрічаємося з явищами, які викликають і жаль і обурення і щось, наче сором за власних земляків. Маємо випадки, коли громадянин, який не є звязаний ані державною посадою ані ніякими особливими родинними чи іншими обовязками, відмовляється від мандату мужа довіря української листи — з патольогічного страху чи не менш патольогічного лінивства, — маємо випадки, коли ніби поважні люди вважають всетаки річю можливою у ширшому гурті *дискутувати* на тему доцільности голосування, коли врешті ріжні гурра-патріоти займають превигідну і преганебну позицію якихось сторонніх глядачів виборчої акції, веденої серед найстрашніших умовин нечисленними одиницями, наче вибори це підприємство, в якому лише одиниці мають бути інтересовані та за яке лише одиниці мають відповідати. З почуттям найвищої досади приходиться згадувати такі випадки й лише острах перед марнуванням енергії на познь стримує нас від оголошування призвищ [illegible] панів „директорів", які своєю поведінкою сіють публичне згіршення. Стримує нас від цього й глибоке пересвідчення, оперте на відомостях з краю, що ці жалюгідні випадки є таки одиничні і виїмкові і що загал населення стоїть таки на позиціях громадянської дисциплінованости й національного патріотизму ділом, а не лише язиком.

І ось звертаємося до цієї великої більшости українського громадянства проявити ще в оцих останніх трьох днях максімум активности, щоби нам потім не треба було соромитися — за самих себе. Ми вже здаємо собі чейже нині справу, що стоїмо дійсно напередодні подій, які так близько будуть торкатися нас, що не зможемо займати до них становища „наша хата зкраю"". Стоїмо перед перспективою зміни державного устрою Польщі, зміни конституції і виборчої ординації, реформи податкового устрою і — безумовно — нових пошуканок т. зв. розвязки національної проблеми в Польщі. Не можемо опинитися поза бортом арени, на якій ці питання будуть молотися і вирішуватися! Не можемо позбавляти самі себе права забирати в цих справах голос на терені варшавського соймy й сенату!

Не можемо позбавляти себе нового національного проводу, який мусимо вивінувати в авторитет довіря міліонових мас, які на нього мають віддати свої голоси! Це не є справа другорядна, це не є журба гуртка людців, які „бавляться у політику", це не є забава у піжмурки невеликим коштом одиниць. Це найважніша з усіх гостро актуальних проблем всенаціонального українського життя, якої не можна відділити від жадної ділянки не тільки нашого політичного, але й господарського та культурного розвитку. Якщо зрозуміння цієї правди може допомогти до проявлення іще в оцю 12-ту годину корисної виборчої праці — проявіть її та не прогайнуйте ще цих трьох днів, які ділять нас від моменту великого рішення.

Зріст хліборобської нужди.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 11. листопада 1930.

Від цей час усі думки нашого громадянства заполонили вибори й взагалі політичні події на наших землях. Інші сторони життя якось самі собою виховзуються з поля зору, наче життя чекає, коли ми звільнимося від подій [illegible] й перейдемо до інших питань.

Серед цих інших питань безумовно перше місце займає питання господарче. Кріза нашого хліборобського селянства з кожним днем зростає. Вслід за спадком цін на збіжжа йде спадок цін і на інші рільничі та молочні продукти, на худобу, свині, а навіть і на землю.

Разом з цим гроші перестають бути для селянина мірилом його матеріяльних цінностей. Про це свідчить такий факт. Деякі селяни одержали можливість затягнення позички в рільному банку. Одначе в останній хвилині захвагалися: брати гроші чи не брати. Своїм селянським розумом вони прийшли до висновку, що небезпечно вкладати позичені гроші в рухоме та нерухоме майно, бо ціни можуть ще впасти й потягнути за собою страту. Інша річ, помиляються ці селяни чи ні? Мова тут про саму розбудову сільського господарства.

Можна сказати вже рішуче, що ця розбудова — в розумінні введення нових форм і засобів господарювання — вже заломалася. Про штучні погної селянинові й не нагадуйте — каже, що не оплачуються. При згадці про уліпшення скотарства — висовує приклади спадку цін на молочні продукти й тяжкий стан молочарень, що не мають спроможности сплачувати рат за машини. Коли порадите зінтенсифікувати городництво, бє вас тим, що жінка продала цибулю по небувалій ціні 5—7 грошів за кільо.

Що далі робити? Якими шляхами повести господарку? — ось питання, які страшенно пригнічують селянство, підривають у ньому енергію й віру в сільсько-господарський поступ. А все це разом викликає байдужість до сільсько-господарських організацій, агрономії, літератури тощо.

Загальна господарська кріза загрожує й нашим кооперативам споживчого типу (а в нас на горе майже всі кооперативи власне цього типу). Брак гроша в селян веде до розборгування товарів. Ссінь не в силі вирівняти цих розборгувань. А що буде на весні та на переднівку?

Імовірно буде те, що в кооперативах почнеться мінова торговля, оскільки вони зуміють налагодити збут сільсько-господарських продуктів, що їх одержуватимуть за свій крам. Таким чином питання сільсько-господарської продукції само собою звязується з питанням торговлі цими продуктами, до чого ми, особливо на північно-західніх землях, не підготовані.

Зясування нашому селянству цього звязку між сільським господарством і торговельним збутом є першим завданням наших днів. Завдання це тим трудніше, що воно находить дуже слабий ґрунт у селянській психіці. Селянин досі не задумувався над тим, що мусить стати добрим продавцем плодів своєї праці. Не тільки цим мало цікавиться, але й не завжди хоче слухати. Наші кооперативні піонірн теж мало уваги уділили сільсько-господарській кооперації, наслідком чого мало на наших землях кооператив цього типу, або їх зовсім нема.

Щож до самого сільського господарства, то його трудовий рік уже почався осінніми засівами й почався старим утертим шляхом. На весні він буде завершений засівом збіжжа й надіями на „підвищення цін", а в осені прийде нове розчарування та ще більший розстрій дрібноселянського господарства, бо як твердять знавці, нема надій на те, щоби ціни на збіжжа піднялися.

Колиж селянські маси, пригнічені ріжними сумними подіями, не будуть протягом цієї зими виведені з пасивного стану „збіжевого отупіння" й „вичікування кращих цін", то наші матеріяльні й духові втрати в майбутньому році можуть перевищити сьогоднішні. Може вони не будуть такі яскраві, але можуть бути вагітні великими злиднями й сумними наслідками на довший час.

Особливо важке положення на північно-західних землях і найгірше на Поліссі, де, бувало, селяни протягом літа навіть не бачили сала, бо не було за що купити. Для наставлення господарства на нові певніші тори тут нічогісінько не робиться. Українських сільсько-господарських організацій нема, за винятком одного луцького повіту. Селянство здане власному інстинктові й силам. Про звязання сільського господарства з торговлею збутом продуктів у наших умовинах люди бояться й мріяти.

Тому то господарське питання є не менш актуальним у наші дні, ніж інші. На нього повинна бути звернена вся увага нашого активного громадянства, а зима мусить бути використана для того, щоб хоча дещо зробити в ділянці намічення сільсько-господарського пляну на майбутнє.

В. Островський.

Школа в Америці.

30 міліонів школярів. — Два і чверть біліона річного видатку.

Після того, як усі американські школи, початкові, середні і вищі, вечірні, фахові та всякі інші, відкриють свої двері, приблизно четвертина всього населення Злучених Держав опиняється „на шкільній лавці“. В останньому шкільному році, за який є повні статистичні дані (1926), нараховано в Америці понад 30,000.000 дітей у шкільному віці, від пятого до сімнацятого року життя включно.

З того числа приблизно 21.000.000 училося в публичних початкових школах, 2,143.000 у приватних і парохіяльних, 3.758.000 в середніх школах („гайскулс“) публичних і 296.000 у приватних „гай-скулс“, 267.000 в торговельних і фахових, разом 27.000.000 або 90 відсотків усієї дітвори в школі. В тому самому році в університетах і „каледжах“ було записано 821.000 студентів; у педагогічних інститутах і „нормальних школах“ (для учителів) 284.000.

На всяких вечірних курсах вчилось біля міліона осіб. Коли додати до того ще всякі спеціяльні школи та курси, то сума учеників дасть більше як четвертину всього населення держави. Теж приблизно до міліона доходить число учителів і професорів у всіх школах. Всі кошти удержання шкіл і шкільного навчання обраховано в тому році на 2.745 міліонів долярів.

Зокрема помітний в останніх роках зріст середнього шкільного навчання. Від 1920 року скількість учеників у „гай-скулах“ подвоїлась. Окрім того поширилась система так званих „джуніор гай-скулс“ і „джуніор калледжес“ — рік середнього шкільного навчання, який додається до початкової школи („паблик скул“) і рік або два вищої школи, „каледжу“, який доповнює середню шкільну освіту.

Друге помітне явище — це поширення дослідів над дітьми передшкільного та шкільного віку і, як практичний наслідок тих дослідів, курси для батьків, систематичні конференції батьків і вчителів та ціла низка педагогічних товариств і курсів виховування дітей.

Врешті протягом останніх літ зявився новий тип шкіл, який лучить науку, працю (фізичну) і забаву. Такого типу шкіл є вже біля вісімсот.

Тягар удержання шкіл спочиває в Америці передовсім на місцевих громадах — містах, а в другій мірі на стейтах, які також ухвалюють собі шкільні закони і мають нагляд над шкільництвом.

Федеральне правительство у справах школи і шкільного навчання влади не має, але до покриття шкільних коштів причинилось у великій мірі тим, що свого часу віддало стейтам 79.000,000 акрів державних земель, з яких прибуток має йти на освітні цілі, передовсім на школи. Окрім того окремі земельні наділи одержали стейти на удержання хліборобських „каледжів“ і дослідних стацій. В 1867 році Конгрес установив Федеральне Бюро („Бюро оф Едюкейшен“), яке теж не має контрольної власти над справами шкіл і освіти, але збирає матеріяли і статистичні дані та помагає стейтам інформаціями й порадами.

ВСЕ ВАЛИТЬСЯ…

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПРО ГОСПОДАРСЬКИЙ СТАН СРСР.

Кореспондент нюйорського дневника „Сан“ пише з Риги, що вся промисловість, яку більшовицький уряд розбудовує по пляну так званої „пятилітки“, летить у пропасть. Він каже, що головачі в Москві це вже зрозуміли і бачать, що справджуються слова Леніна, котрий сказав: „Коли ця розбудова довершиться, то це буде перемогою соціялізму, але інакше неодмінно прийде поворот капіталістичної системи“.

Далі пише той-же кореспондент, що більшовицькі лідери вже зрозуміли, що впадуть разом з упадком „пятилітки“, а вона паде на всіх ділянках господарського життя в цілому Радянському Союзі, а саме в промислі, хліборобстві і транспорті. Більшовицькі лідери переконались уже і допевнились, що те, що вони будували в теорії, на ділі не дасться виконати.

Перша річ, не вистарчає засобів. Радянський уряд вже подвоїв цього року бюджет до 12 і пів біліона карбованців на цей скарбовий рік, а що гроша нема ані не може його дістати за кордоном, то розписує раз по разу нові внутрішні позички. Більшовицький комісар скарбу заявив, що не міг добути більше з внутрішньої позички як 40 проц. (хоч по правді це примусова данина і людей силою примушують „позичати“ для уряду).

Промислові трости виказують теж великий спадок у виробництві.

В хліборобстві те саме. Більшовики сподівалися, що т. зв. їх „колективи“ чи „колхози“ дадуть їм дві третини збіжевого збору, а тимчасом вони навіть розмірно менше продукують і дають збіжа, аніж приватні господарі.

От напр. тепер, при осінніх засівах приватні господарі більше процентово засіяли, аніж „колективи“. Але й так ніде не засіяли стільки, що уряд приписав і сподівався. Найбільше ще засіяв Північний Кавказ (Кубань, Ставропільщина, Терщина, Чорноморе), бо 50 проц.; Україна засіяла 40 проц., а в Московщині декуди лише 20 проц. або й тільки 5 проц.

А вже найгірше в СРСР з транспортом, себто залізничними шляхами, які в повному занепаді й упадку. Кореспондент при кінці додає, що пише дневник „Економіческая Жизнь“ з Москви про розвал комунікації.

Але все те — каже він — іще трохи прикрашене і не виглядає так страшно, як дійсність. І в додатку це ще не всі журби радянського уряду.

Все, що він плянував, валиться, і тут нема для нього ратунку.

З жидівської преси.

Про національну проблему в Польщі.

„Наер Фольксблятт“ з 9. XI. в статті **„Уряд і меншости“** порушує ситуацію, що витворилась у Сх. Галичині. Навязуючи до проекту покликання до життя якоїсь міжнародньої комісії якаб взялась посередництва, цей денник ствержує, що жадна закордонна комісія справи не розвяже, якщо цього не зроблять місцеві чинники. Досі це не сталось, бо жадний уряд не висунув компромісової програми. Всякі признаки вказують на те, що цей стан зміниться. По виборах матимемо уряд опертий на парляментарну більшість. Такий уряд мусить мати ясну програму, між іншим і щодо національних меншин, а передусім щодо українців. Це річ зовсім не трудна. Не треба боятись кличів, які висувають крайні партії, тільки треба параліжувати їхню діяльність в користь партій поміркованих. Це вельми практична тактика, бо крайні кличі находять тільки тоді в суспільности успіх, коли така суспільність не дістає нічого. Колиж такій суспільности йдеться на зустріч, то в такій суспільности завжди найдеться прихильність, а якщо деякі ґрупи далі стоять на принціпяльних становищах, то вони мусять уступити місце іншим. Щоденник пригадує, що перед війною Австрія вела таку політику по мистецьки. Польща зі своїми територіяльними меншинами має завдання значно лекше, ніж давні окупаційні держави з поляками. Територіяльні меншини в Польщі ніколи не мали своїх власних держав (?!), а господарські умовини не позволяють нині творити маленькі держави. Більшовики з огляду на свій економічний стан не є для Польщі надто грізним конкурентом“.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 14. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 57)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Метелик.

Страшні для тебе мішухи —
Поїдемо! на мене вилізай верхи...
Маю плечі моцні і не такі крила,
Які природа вам, зозулькам, причіпила...
Но лізь! Полинемо під хмари у безмеж,
Куди сама захочеш...

Зозулька.

Вигадали теж!
Спасибі, пане.

Метелик.

Може за високо
Тобі на мене...

Зозулька.

Ні, та...

Метелик.

Лізь-же з боку!

Зозулька.

Але мене відставиш аж під сам поріг?
Бо інакше...

Метелик.

Пані! я до ваших ніг!

Зозулька (вилізає на плечі Метелика)

Бо перед сном усі ми йдемо до каплиці...
Чи знаєте?

Метелик.

О, знаю!... там, де видко шпиці...
Но, тихо вже, бо їдем... ти немов перце...
(Летять і розмовляють у воздусі)
Їзда чудова! вітер не пече в лице...

Зозулька.

Ох! пане...

Метелик.

Що таке?

Зозулька.

Мені якось так нудно..
Млоїть... віажиио...

Метелик.

О, тепер це трудно!
Запоморочино? на землю не гляди.
Замкни лиш очі...

Зозулька.

Вже...

Метелик.

Краще?

Зозулька (слабим голосом).

Пів біди

Метелик (сміється)

Не маєш летунів ти у своїй родині!

Зозулька.

Це правда.

Метелик.

Ти не винна, що нема донині
Бальонів пасажирських ані літаків...

Зозулька.

Нема, на жаль...

Метелик.

Та ми без них приїхали доміи...
(Сідає на Соняшник).

Зозулька (розплющивши очі).

Ох, вибачте! не тут... я мешкаю не в полі...

Метелик.

Я знаю... та часу ще маємо доволі...
Ми в друга Соняшника... Якби в свояси
Підемо покріпитись краплею роси...

Зозулька.

Ні, кваплюся...

Метелик.

На мить одну, кохана

Зозулька.

Я його не знаю... ще й така невбрана...

Метелик.

Я тебе представлю... скажу, що сестра
Приймуть тебе радо...

Зозулька.

Пізна вже пора...

Метелик.

Ще час... послухай грають прузики троїсті...

Зозулька (ніяково).

Ні сотика не маю.

Метелик (тягне її).

Там нам дадуть їсти.
(Входять до Соняшника. Завіса).

II. Дія.

Майже ніч. Підхмелена пара виходить від Соняшника

Метелик (підставляє хребет).

Тепер їдем.

Зозулька (вилізає йому на плечі).

Їдем!

Метелик.

Скажи-ж накінець
Щось про Соняшника...

Зозулька.

Любий молодець!
По княжому гостить і не питає, хто ми...

Метелик (диглячись на небо).

Ого! вже тато Феб здрімнувся від утоми
Спішімся...

Зозулька.

І навіщо? Або ми слабі? — —

Метелик.

Як бачу, то тепер не квапно вже тобі...

Зозулька.

Для мене важно бути на час у каплиці...
А це-ж близесенько... Знаєш, там, де шпиці — —

Метелик.

Коли тобі не квапно, то й я маю час.

Зозулька (з палом).

Ти дуже симпатичний... Чому, скажи, нераз
Про тебе в світі ширять такі вісті:
„Це вітрогон, бабій, фантаст і богемістий".

Метелик.

Го-го! аж так багато!... Хто-ж такий цей світ?

Зозулька.

Я чула від Жука...

Метелик.

Він сп... тобі ...
Тому не може бути навіть вітрогоном

Зозулька.

Якби це він один...

(Продовження буде.)

Поучення для мужів довіря листи ч. 11.

Виборчий закон дозволяє кожній політичній групі, яка виставляє список кандидатів, призначити до кожної Виборчої Обводової Комісії свого мужа довіря. Ці мужі довіря мають при виборах велике завдання, бо вони мають слідити за ходом виборів і вважати, щоби все, що діється в часі виборів, відбувалося після приписів Виборчої Ординації. Отже й у нас українців, у кожному обводі буде такий муж довіря і його заступник. Їх призначить повновласник нашої окружної листи кандидатів. Кожний наш муж довіря одержить від повновласника відповідне (письменне) уповноваження.

ЯКІ ЗАВДАННЯ МАЄ МУЖ ДОВІРЯ ПЕРЕД ВИБОРАМИ?

Кожний муж довіря повинен вже тепер обзнайомитися зі своїм обводом, себто знати, які села входять до обводу, переглянути списки виборців (остаточно затверджені списки виборців були виложені до публичного перегляду від дня 4. до 9. листопада 1930 р. включно), щоби визнавитися в тому, хто має право голосувати, повідомити всіх виборців, де і коли буде голосування, а найважніше, щоби всі знали число нашої листи **11**.

Для успіху праці муж довіря мусить бути в постійному звязку з Обводовим Українським Виборчим Комітетом і з уповноваженим листи.

ОСТАННЄ ПРИГОТУВАННЯ ВИБОРЦІВ ДО ВИБОРІВ.

За день до виборів муж довіря обійде всіх виборців свойого обводу, пригадає кожному обовязок іти до виборів і дасть кожному білу чисту картку з надрукованою цифрою **11**. Якщо канцелярія Обводової Виборчої Комісії міститься на другому селі, то слід наняти віз, щоби ним довезти до виборів хорих і старих виборців та жінок.

Картки до голосування одержить кожний муж довіря від свого окружного уповноваженого або від Повітового Виборчого Комітету. Колиб з якоїнебудь причини забракло готових карток, то треба заготовити картки чистого білого паперу, написати на них чорнилом **11** і роздати виборцям.

Особливу увагу звернути на такі села, де українців мало.

ЩО ТРЕБА ЗРОБИТИ В ЛЬОКАЛІ ОБВОДОВОЇ КОМІСІЇ ПЕРЕД САМИМ ГОЛОСУВАННЯМ?

Бажано (бо так вимагають деякі комісії), щоби кожний муж довіря і його заступник зголосився до Обводової Комісії на день перед виборами, щоби показати предсідникові і членам комісії свої уповноваження. А вже є обовязком кожного мужа довіря і його заступника зробити це в день голосування завчасу перед початком голосування. Поки не розпочалось голосування, муж довіря мусить оглянути кімнату (виборчий льокаль), щоби в ній не було ніяких відозв, плякатів і значків; щоби стіл зі скринькою (урною) стояв по середині кімнати; щоби в кімнаті не було нікого крім членів Виборчої Комісії і мужів довіря виборчих лист. Потім оглядає саму скриньку (урну), щоби в ній нічого не було. Предсідник Комісії приносить коперти для голосування. Вони всі повинні бути однакового кольору, розміром 9×12 центіметрів і з печаткою предсідника Окружної Комісії.

УВАГА МУЖА ДОВІРЯ, КОЛИ ПОЧАЛОСЬ ГОЛОСУВАННЯ!

Коли почалось голосування, то муж довіря чи його заступник, не сміє нічого пропустити мимо своєї уваги. Тому за весь час, поки йде голосування, себто від 9-тої год. рано аж до кінця підрахунку висліду голосування, муж довіря мусить бути без перерви у виборчому льокалі. Колиб він мусів на хвилю відійти, то залишає на своє місце свого заступника. Коли муж довіря зауважить якенебудь надужиття або несправедливість, то робить про це заяву на письмі і долучує її до протоколу.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ГОЛОСУВАННЯ?

Підчас голосування муж довіря сидить за столом разом з Виборчою Комісією. За весь час ніхто не сміє отвирати скриньки (урни) і заглядати до неї. Виборці входять по одному і зголошують своє прізвище й імя. Члени Комісії дивляться у списки виборців і коли виборець записаний, то предсідник дає йому коперту, в яку виборець вкладає свою картку, не показуючи нікому, що на ній написано. Ніхто з присутніх не має права з виборцем розмовляти, а тимбільше не має права впливати на те, як виборець має голосувати. Виборець вкладає картку до коперти, не заклеює її і так віддає предсідникові, а цей кидає коперту до скриньки (урни). Виборець виходить, а на його місце приходить другий і т. д. В разі сумніву що до особи виборця, предсідник комісії може зажадати від виборця доказу, що це він сам, а не хто інший хоче за нього голосувати. Таким доказом може бути: „довуд особісти“, австрійський чи російський пашпорт, військовий документ, метрика, витяг з книг населення, студентська леґітимація і т. п. Також вистарчить, коли виборця знає особисто хоч один з членів Комісії. Подати сумнів що до особи виборця може також муж довіря і також він може ствердити тотожність особи виборця. На цю справу треба звернути особливу увагу і добре тямити при цьому своє право.

ЯК РОБИТЬСЯ ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ?

Підчас підрахунку голосів один з членів Комісії виймає зі скриньки (урни) коперти, виймає з кожної по черзі карточку і віддає її предсідникові. Предсідник голосно перечитує число на карточці і показує карточку мужам довіря. Муж довіря записує собі всі числа на одному папері, а наше число **11** на другому. Коли вже в скринці не буде ні одної карточки, робиться загальний підрахунок, скільки голосів впало на кожне число. Наш муж довіря мусить особисто переконатися, що в скринці не осталася ні одна коперта. По скінченні підрахунку муж довіря підписує разом з предсідником і членами Комісії протокол і коли має якісь зауваження, або протести, то долучує їх до протоколу.

ЯКІ КАРТКИ Є НЕВАЖНІ?

Неважними є такі картки: 1) коли картка вложена до коперти, на якій нема печатки, або є якийнебудь значок, 2) коли на картці не написане число, 3) коли крім числа на картці є якісь записки, слова, або значки, 4) коли картка не є біла, але іншого кольору, 5) коли в коперті є кілька карток з ріжними числами (коли в коперті є кілька карток з тим самим числом, то важною є лише одна картка, а всі інші предсідник обовязаний негайно знищити), 6) коли на картці написане число листи, якої в окрузі немає.

ОБОВЯЗОК МУЖА ДОВІРЯ ПО СКІНЧЕННІ ПІДРАХУНКУ!

Як лише скінчиться підрахунок голосів і підпишеться протокол, наш муж довіря **мусить негайно повідомити про вислід голосування свого окружного уповноваженого і Український Повітовий Виборчий Комітет.**

ДУЖЕ ВАЖНА ЗАМІТКА!

Щоби підчас свого обовязку мужа довіря не робити помилок, то було би дуже бажаним, щоби кожний муж довіря перед голосуванням познакомився з відносними постановами Виборчої Ординації. Один примірник Виборчої Ординації повинен лежати у виборчому льокалі на столі Комісії для публичного ужитку.

Картку до голосування

може кожний виборець написати собі сам. Картка мусить бути біла, чиста, неліньована і без ніяких знаків. На картці має бути лише одна цифра

11

навіть без крапки (точки). Тому, що є небезпека, що не всі села матимуть друковані картки, хай кожний виборець-українець собі затямить, що це не звільняє його від голосування. Всі українці голосують лише на

11

Як санація хоче здобути виборчу побіду.

Передруковуємо, разом з наголовком у буквальному перекладі з „Дзенніка Людового“ з дня 12. ц. м.

„До наших рук попав обіжник Б. Б. до їхніх мужів довіря, в якому санація повчає членів виборчих комісій та мужів довіря Б. Б., що підчас голосування **треба провокувати мужів довіря опозиційних партій** до авантюр, щоби під якимнебудь претекстом усунути з комісії.

Такі провокації можуть обявлятись: а) у викликуванні авантюр з ріжних причин, а зокрема коли мужі довіря опозиції звертають увагу на недоцільність і суперечність в законах, пристосованих підчас голосування; б) вечорами підчас обчислення голосів гасити світло і доробляти голоси; в) вручати мужам довіря опозиції підчас голосування **депеші та інші відомости про наглу недугу або смерть членів родини цих мужів довіря,** щоби тим чином комісія могла лишитись сама без мужів довіря опозиції.

Обіжник закликає членів комісії і мужів довіря Б. Б., щоби обчислень не вписувати до протоколу словами, а тільки цифрою, бо так можна сфальшувати і протокол і кількість відданих голосів.

Санація втратила всяку віру у виборчу перемогу шляхом чесних виборів. Ціла суспільність живе в великім напруженні та висловлюється проти санації і ось тому санація порішила перевести вибори шляхом обману, щоби цим шляхом цю перемогу осягнути.

Цим шляхом звертаємося до наших мужів довіря, щоби підчас голосування зберегли у виборчих комісіях зимну кров, повагу та не дали втягнути себе в жадну дискусію і не позволили спровокувати себе жадними депешами та відомостями.

Мужі довіря у виборчих комісіях мусять спокійно видержати цілий день голосування, а підчас обчислення голосів звертати на все пильну увагу.

Крім цього слід рішуче зажадати, щоби кількість голосів була вписана **цифрою і словами.**

Хай мужі довіря всіх виборчих комісій точно нотують собі кількість відданих голосів і скінчивши обчислення та вписання до протоколу негайно повідомляють про вислід голосування свої виборчі комітети або свої орґанізації“.

Не марнуйте виборчих карточок 11-ки!

З кожного числа „Діла“ й інших українських ґазет, які підтримують Український Виборчий Бльок, вирізуйте їх, роздавайте серед рідні, знайомих і сусідів та сховайте ОДНУ КАРТОЧКУ СОБІ ДО ДНЯ ВИБОРІВ! Хай ні одна карточка не пропаде!

11 11 11 11

Дві летючки.

ПОКЛИК ДО „РУСИНІВ“ І УКРАЇНЦІВ.

„Брати селяни!“ „Почтенна громадо!“ — Так звертаються дві ріжні летючки — одна до українців, друга до русинів, і взивають їх голосувати на ч. 1. Хто мають бути ті українці, а хто русини, годі збагнути. Як судити з другої летючки, то тут мова про мешканців „червенских (галицкихъ) земель“, а українців на тих землях найшов комітет ББВР правдоподібно щойно тепер перед виборами і спеціяльно для виборів, бо відомо, що санаційна преса знає лише „русинів“.

Обі летючки мають ту саму ціль і в обох є один спільний мотив, але в основі одної й другої кидається в очі велика ріжниця. Українців попрікається „засліпленням“, з яким вони довіряють своїм „проводирам“, які „ведуть український нарід до руїни“, а русинів взивається „не змарновати чотиролытного доробку, здобугого мозольною працею!“ (Українці готові в це не повірити.) Одне й друге скріплюється арґументом сили, з якою мовляв, краще жити в згоді.

Автори летючки-відозви до „почтенної громади“ пишуть дуже богато про благодати, які посипляться на виборців, коли вони голосуватимуть на 1-ку, але як судити по закінченні цеї розмашистої відозви, то навіть вони самі не вірять у силу своїх переконуючих арґументів. В противному випадку не вживали би останнього „арґументу“, який ледви чи в згоді з істнуючим виборчим законом. Цей останній арґумент передаємо дослівно:

„*Остерѣгаемо* при томъ, що кто усуне ся вôдъ голосованя, той поповнитъ такій самый *злочинъ*, якъ той, кто вôддастъ свôй голосъ на кандидата, ворожого правительству, маршалка Пилсудского.

Звертаемо також увагу, що въ списахъ выборцѣв буде легко можна провѣрити, кто усунувъ ся вôдъ голосованя, отже щобы такій выборець не мавъ потôмъ неслушных претенсій до обороны своихъ справъ.

Котра громада буде голосувати на инну листу якъ на № 1, сама покаже *чи она есть за Правительствомъ чи противъ*“.

Варта ще відмітити, що хоч всім українським священикам заборонила духовна влада кандидувати до сойму чи сенату, то в летючці до „братів селян“ читаємо: „Таж Твій пастир, отець духовний, гр.-кат. свящ. Яворський прилучився до табору Маршалка Пілсудського...“ і т. д. Доказ справді великої дисциплінованости й обовязковости зразкового душпастиря. Обі відозви, і „руска“ і епізодично-українська, є видані ославленим „Рап-ом“.

Король Карло запросив опозицію до праці.

Приватний секретар румунського короля Думітреску повідомив усіх провідників опозиційних партій, що король Карло бажає, аби всі партії вернулися до парляменту та взяли участь у правильному конституційному житті державй. Свого часу покинули були букарештенський парлямент такі партії: ліберальна під проводом Братіяну і національна під проводом маршала Авереску. Братіяну сказав, що скличе на пятницю засідання управи ліберальної партії для ухвалення постанови в тій справі. Рівночасно просив авдієнції в короля, щоби міг йому зясувати свої погляди на політичне положення. Партія Авереску ще давніше заявила, що готова вернутися до парляменту.

Ревізії й арештування.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 8. листопада ц. р. перевів у **Поморянах** місцевий постерунок в числі 5 поліцаїв строгу ревізію в Антона Григоровича, аґ. „Дністра“. Шукали за нелеґальними брошурами і зброєю. Після переведення особистої ревізії в Антона Григоровича і в його сина Мирослава, абс. гімн., відпроваджено їх на постерунок, а ревізія тревала дальше від 4. до 7. год. веч. Тому, що нічого не найшли, випущено Антона, а його сина передержано в місцевій вязниці 24 год. Дня 9. листопада веч. випущено й Мирослава Григоровича на волю. Також 9. листопада була ревізія від 8.15—13. год. в Зубрицького Михайла, студ. прав, якого арештували й по 5 год. випустили. Забрано у нього при ревізії леґальний пластовий журнал.

БРІДЩИНА.

Хоч в селі **Сушні**, пов. Броди, була 1. X. уланська експедиція, яка відвідала читальню і бібліотеку, о. пароха Гаруха та свідоміших селян, то дня 5. XI. ц. р. віхало на приходство 24 поліцаїв під проводом комісаря з Радехова і 3 тайних аґентів, які перевели знову основну ревізію в пароха о. Петра Гаруха, шукаючи за нелеґальною літературою. В 5 кімнатах переглянули все основно і до чиста, але нічого не найшли. Таксамо в стодолі перекинули все збіже, а навіть дрова і дошки, поскладані в стоси. А результат тої ревізії такий, що забрали мапу України, видану ще 1919 р. і леґально видану книжочку з діточої бібліотеки „Встань Україно“.

РУДКИ.

Дня 10. листопада в год. 11. рано комендант держ. поліції в Рудках враз з 3 постерунковими перевів ревізію в ПСК в Народнім Домі, філії Т-ва „Просвіта“ та в приватнім помешканні голови філії „Просвіти“ Івана Роздольського й урядовця ПСК Володимира Миська в **Рудках**. Шукали за зброєю і летючками протидержавного змісту та нічого не найшли. На переведення ревізії видав тут. повіт. суд наказ.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Вже цілий тиждень переводить якийсь слідчий відділ в перемишлянськім повіті ревізії. На 8-ох підводах їздить від села до села. Між іншим перевів той відділ ревізію в о. Іллі Бобиляка, пароха Плетенич. Ревізія, що тревала кілька годин, не дала ніякого висліду. В селі відвідали також місцевого дяка Андрея Грицонева та господаря Теодора Черника.

КОПИЧИНЕЧЧИНА.

Відділ поліції перевів у днях від 31. жовтня до 3. листопада ц. р. ревізії в **Копичинцях** і в повіті. В Копичинцях перевели ревізії в Народнім Домі, в Союзі Кооператив, у д-ра Биха, д-ра Безпалка, о. Шанковського, о. Чорняка, у дир Союзу Кооператив Шмаси Василя, Поморянського, Петрицького Романа, у дир. Народнього Дому Довганя, у д-ра Бабія, дир. „Р. Школи“ Пенцака, у всіх учителів „Рідної Школи“, у п. Іванни Мамотюк, Анни Должанської, Замриковтівної, Гнатюка Олексія, А. Петрицької, Дамяна Стадника, Гринька Безкоровайного, Ґемби Богдана та інших. Після ревізій декого переслухали. Не арештували нікого.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Вийшли на волю по тримісячному побуті в Бриґідках Малюца Іван і Романюк Антін, що були арештовані у справі нападу під Бібркою і за промову в пластовому таборі.

Лавреат Нобля.

Ніодин із письменників, про яких згадувала як кандидатів на найвищу літературну нагороду всесвітня преса протягом місяця не дістав її минулого тижня. Комітет премії Нобля признав цю честь Сінклерові Люісові, якого імя згадували між іншим минулого року. Є це перший Нобілівський лавреат — американець.

Польська преса подаючи перші звістки про нього переплутала його з більше відомим, богато старшим письменником Аптоном Сінклером. „Сінклер“ є в Люіса іменем, а не прізвищем.

Сінклер Люіс уроджений 1883 р. Його твори такі: „Наш добродій Рен“, „Слідами сокола“ „Інтерес“, „Свіжий воздух“, „Головна вулиця“, „Бебіт“, „Арровсміт“, „Ельмер Гентрі“ (імена!).

Аптон Сінклер, якого „Нетри“ вийшли колись у перекладі в „Літ.-Наук. Вістнику“, уроджений у 1878 р.; є автором цілої низки повістей, спрямованих проти зловживань і облуди американських міліонерів: „Король Мідас“, „Капітан промислу“, „Метрополія“, „Король Вуголь“, „Нафта“, „Бостон“.

Більшовицькі інформації.

Всім українцям під Польщею відомо, чому цього року 1. XI. не було жадних урочистих богослужень. Натомість „Пролетарська Правда“ пише під заголовком „Шептицький і далі прислужується“, що: „Митрополит Шептицький наказав духовенству та вірним не влаштовувати 1. XI. жадних демонстрацій памяті українців що полягли в боротьбі з польським військом“. „Червона Ґазета“ пише: „В той самий час українська буржуазія з УНДО-ня плазує коло польського чобота, шукаючи мирного порозуміння. За кошт ганебного продажу інтересів працюючого українського народу УНДО намагається разом із польським фашизмом втихомирити маси селянства“. Рівночасно ті самі більшовицькі ґазети мають відвагу поміщувати поруч з такими статтями, вісти про арештування голови УНДО-ня д-ра Левицького, редактора „Діла“ В. Мудрого та інших „фашистів“, які „лижуть руку польським фашистам“.

В „Червоній Ґазеті“ читаємо також, що „Митрополит Шептицький закликає людність цілувати польські ноги“, а під тим заголовком зміст пастирського листа.

З життя на Радянській Україні.

„Комуніст“ пише, що над Доном робітники відмовились брати участь у роботі т. зв. штурмових бриґад, заявляючи, що коли вони голодують і ходять босі, то працювати не можуть. В селі Дмитрівка селяни напали на секретаря ради Черкасова і ранили його 12 ударами ножів. Ранено так само делегата центрального комітету партії Нікітіна. У Гречанах під Проскуровом селяни напали на маґазин комуни і розібрали збіжа, защо арештовано 5 селян.

З більшовицького хаосу.

А. Т. Е. Рига. У звязку з усуненням Рикова з політбюра партії в провідних радянських колах повстав проєкт скасувати дотеперішні назви місцевостей, фабрик і рільничих комун, які носять імя Рикова чи Бухаріна. По вигнанні Троцького, Раковського й інших провідників опозиції, Сталін видав наказ змінити ці назви, щоби цілковито усунути все що нагадує б. радянських достойників.

Ще пятнацять міліонів контрреволюціонерів.

Рига, А. Т. Е. Рада народніх комісарів видала нову виборчу інструкцію про вибори до рад, що мають відбутись в грудні. Інструкція позбавила виборчих прав усіх селян, які в означений час не віддали радянській владі збіжжа, за що їх усіх зачислено до „кулаків“ без огляду на матковий стан. Через ту інструкцію в С. Р. С. Р. майже 15 міліонів горожан позбавлено горожанських прав.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗАСУД Б. ПОСЛІВ.

Дня 12. листопада закінчилася в Гродні перед окружним судом розправа проти білоруських б. послів Дворчаніна та Волинця й ін. за події в Олекшицях. Суд засудив обох гол. обвинувачених на 6 літ тюрми із відібранням прав, а 7 інших обвинувачених у співучасти в подіях і побитті поліцаїв дістали по 1 році дому поправи із відібранням прав, 4-х по 8 місяців і один на 6 місяців тюрми з відложенням кари на 3 роки.

У Люблині відбулася 10. листопада перед окружним судом 2-га зчерги розправа проти бувш. послів Котарського та Скворонського (ППС), обвинувачених, що підчас похорону 1. листопада м. р. вжили слів, обидливих для уряду та підбурювали населення. Суд засудив Котарського на 4 місяці тюрми, а Скворонського на 1 місяць.

У Сувалках розглядали 10. листопада справу бувш. посла Праґи (Визв.), обвинуваченого, що скликав незголошене віче в Красноставі. Суд засудив бувш. пос. Праґу на 1 рік тюрми. Його арештували зараз після розправи. Перед розправою Праґа був на волі за кавцією 500 зол. Оборона внесла до апеляційного суду зажалення неважности.

Повітовий суд у Грубешові розглядав справу бувш. посла Дадана (Визв.) з уст. 263. к. з. за свідоме поширювання неправдивих вістей про владу. Арешт, як превенційний, удержав суд у силі.

АРЕШТУВАННЯ.

Поліція арештувала Юрка Фустяка з Лужка Горішнього (пов. Ст. Самбір). Йому закидають, що роздавав протидержавні летючки в с. Лужець Гор. і Городовицях.

АРЕШТУВАЛИ Б. ПОСЛА.

У Вильні арештували бувш. ендецького посла д-ра Станішкіса, що кандидує з ендецької листи в окрузі Коло. Його арештували, як збирався до виїзду на передвиборчі збори в окрузі. Арештований є головою клюбу ендецьких радних у варшавській міській раді.

РОЗПРАВА ПРОТИ БУВШ. НІМЕЦЬКОГО ПОСЛА.

Дня 12. листопада почалася в Бидґощі розправа проти бувш. посла Ґребе і теперішнього кандидата німецької партії з бидґоської округи, обвинуваченого з §§ 129, 888. і 74. к. з. На внесення прокуратора предсідник проголосив тайність розправи, на якій зізнавали обвинувачений та військові знавці. Після проголошення явности переслухували свідків.

ЗА ПІДПАЛ 5 ЛІТ ТЮРМИ.

Суд присяглих у Львові засудив Михайла Леуса з Карова за підпал своїх братів на пять літ тюрми.

450 ДРУКАРЯМ І 50 ЖУРНАЛІСТАМ ВІДІБРАЛИ ПРАЦЮ.

Президії Союзу Синдикату Польських Журналістів, Польського Союзу Видавців Часописів, Союзу Орґанізації Ґрафічного Промислу, Професійного Союзу Друкарень і Професійного Союзу Друкарів „Праца Польска" вложили міністрові промислу та торговлі Квятковському меморіял у справі замикання владою друкарських заведень з причини санітарних недомагань, адміністраційних приписів, з причини екзекуційних чинностей і т. д. У меморіялі сказано, що замикання друкарень збільшує безробіття. Згідно з евіденцією дотеперішніх заряджень найшлося без праці більше ніж 50 фахових журналістів, богато працівників із адміністрації та експедиції, а друкарів аж 450.

АРЕШТУВАЛИ РЕДАКТОРІВ.

Поліція арештувала бувш. посла Петрицького (Стр. Нар.), нач. редактора „Ґазети Бидґоської" і двох співробітників того часопису, Палашевського та Цесельського. Їх передали слідчому судді. Закидають їм, що взивали присутніх на вічу ставити спротив поліції.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ ЗАКОН.

Фінляндський парлямент прийняв три проєкти законів про поборювання комунізму. Проєкти перейшли голосами міщанських партій без уваги на спротив соціялістів.

КОНФЕРЕНЦІЯ „КРУГЛОГО СТОЛА".

У конференції „круглого стола", що почалася в Льондоні 10. листопада, бере участь 90 делеґатів, а саме 17 представників Англії, 16 представників окремих інд. малих держав і 57 представників британської Індії. Індійська конґресова партія не є заступлена, бо проголосила бойкот конференції. Конференція збирається на основі змодифікованого закону з 1919 р., який передбачує, що після якогось часу конституцію Індії треба розглянути, а завданням конференції є довести, на скільки можливо, до порозуміння щодо того, як Індію приділити до британської імеперії.

Перше засідання відбулося дуже святочно.

КРОВАВІ СУТИЧКИ В ІНДІЇ.

Із Нових Дельг повідомляють: Партія всеіндійського конґресу, щоби запротестувати проти отворення в Льондоні конференції „круглого стола", зорґанізувала частинний страйк у ріжних містах. У Бомбаю прийшло до маніфестацій на знак протесту проти льондонської конференції. Поліція інтервеніювала й ужила пальної зброї. Було 25 ранених.

НА ЗАСЛАННІ.

Із Ріо де Джанейро прийшла вістка, що бувший президент Бразилії Люіц згодився, щоби його виселили у Францію. Час заслання означили на 10 літ.

В дні 16. і 23. листопада голосуйте всі на лісти „Українського і Білоруського Виборчого Бльоку" число — 11

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Останнє (253) число „Діла" підпало конфіскаті за кілька місць передової статті п. з. „Це не все одно!" і за цілу статтю, переложену дословно з варшавського орґану Туґута „Тидзєнь" п. з. „Політичний білянс київського походу". Це вже 27-а конфіската „Діла" в цьому році.

— **Одна фотоґрафія.** У краківськім „Ілл. Курєрі Цодз." і львівській „Ґазеті Поранній" поміщено, як „сензаційний документ співпраці УНДО і УВО", фотоґрафію кількох б. українських послів з останнього сойму, поміж якими видніє і полк. Евген Коновалець. „Ґазета Поранна" впевняє, що фотоґрафію, яка „представляє головного команданта УВО Коновальця в оточенні провідників УНДО", найдено підчас останніх ревізій, однак де, в кого й коли та хто її передав до ґазет — цього там не подається. Знимку — мовляв — зроблено в Берліні минулого року „в часі зїзду діячів УНДО і УВО". Ціла та фотоґрафія досить таємнича. Кілька лиць справді нагадує відомих б. послів, однак деякі зовсім чужі; нпр. особа, яка буцім-то має представляти б. посла В. Целевича, рішуче п. Целевичем не є. Перший раз чуємо теж про якийсь „зїзд діячів УНДО і УВО у Берліні". На жаль — усі б. посли, на фотоґрафії представлені, находяться нині у вязниці, за виїмком одного, якого нема у Львові. Тому ми не всилі покищо засягнути щодо тієї знимки ніяких пояснень і інформацій, але будемо старатися зробити це можливо найскорше.

— **Розвязують „Просвіти" і „Луги".** Львівське воєвідство закрило читальню „Просвіти" в Соколім, пов. Лісько й у Вільці Вербицькій, пов. Рава Руська. В с. Вербиці й у Вільці Вербицькій львівське воєвідство розвязало теж „Луг". За причину розвязання подано те, що вищезгадані товариства переступили у своїй діяльности статут.

— **Друкарські помилки.** В останнім числі „Діла" в новинці „З життя української еміґрації в Ч. С. Р." через друкарську помилку пропущено, що це свято 1. листопада відбулось в Берні.

— **Новий український часопис у Празі.** Нас просять подати таку новинку: В Празі ведуться заходи в справі видавання часопису „Українська Справа". Часопис на початку має бути тижневий, з пляном обернутись згодом у щоденний. По характеру часопис буде понадпартійний, загально-національний. Матеріяльно спіратиметься лише на передплатників. Перше число вийде з кінцем біжучого року. Членами-основниками „Української Справи" є інж. Марко Трепет, інж. к. Ілько Семенчук та інж. д-р Кость Осауленко. До участи в часописі запрошено видатніших українських політиків, журналістів, письменників та учених. Ціна часопису річно: для Польщі 18 зол., для Франції 52 фр., для Чехословаччини 60 кч., для інших країн в Европі 2 дол., в Америці 2·50 дол. Адреса: Ing. M. Trepet, Praha (Tchechoslovaquie), Liben, ul. Chelčickeho, č. 1435.

— **Згорів живцем.** В Івана Шашкова у Звиняч і (пов. Чортків) вибухнула наслідком необережности пожежа. Вогонь перенісся на будинки сусідніх господарів і в огні стануло небавком багато будинків. Підчас пожежі Степан Штогрин хотів випровадити з горіючої стайні худобу і при цьому згорів живцем. Богато людей попарилося при ратуванні худоби. Пошкодовані просили чортківське староство щоби помогло їм.

— **Перший сніг.** По кількох слотистих днях до нашого краю загостили перші приморозки, а дня 11. листопада вечором Львів міг бачити перші пелюстки снігу. Вранці 12. ц. м. падав також сніг. Здається справжня зима за плечима.

— **У Львові крадуть навіть в костелах.** На днях невислїджені злодії зайшли до костела св. Мартина і замість молитись, украли там два батистові вельони, обруси та мосяжну тарілку і багато свічок. Пробували вкрасти гроші, але грошей не було. За „побожними" злодіями шукає поліція.

— **Страшна родинна траґедія.** В чеськім селі Малінова жив 33 літний муляр Осип Пітерман, який мав гарну жінку і четверо дітей. Вони жили досить щасливо, але коли Пітерман утратив працю, а його жінка пішла на службу до молодого і богатого селянина Гайди, то ціле родинне життя пішло шкереберть. Жінка бідного робітника полюбила богатого селянина, а коли робітник про те довідався, він задушив жінку, вбив 4 дітей, а потім сам відобрав собі життя.

— **Темнота в селах Конґресівки.** В селі Козьмінок під Калішом 16-літний хлопець Осип Олійчак занедужав на жолудок. Дуже можливо, що добра доза рицинусу булаб вилікувала хлопця, але його батько замість піти до лікаря, пішов до ворожбита шукати в нього ради. Ворожбит сказав, що в нього хлопця вселився чорт і що чорт дуже не любить запаху нафти, тому вистарчить обкладати живіт

сина тряпками із нафтою, а чорт втече собі в безвісти, а хлопець буде здоровий. Старий батько втішився, що чорта можна позбутися таким легким способом і заплативши добре ворожбитові, вернув до дому і почав прикладати нафту до живота сина. На лихо, через необережність від свічки запалилась нафта, а вогонь викликав пожежу цілого дому. Батько в розпуці, зденервований до краю, подумав у своїй темній голові, що це чорт виліз з жолудка сина та зробив такого збитка і підпалив хату. Батько почав бити сина буком по голові, череві, щоби вистрашити чорта, та побив сина так крепко, що його в безнадійному стані відвезено до лічниці.

— **Муссоліні чистить італійську мову.** Муссоліні, здається прочитав пильно наш „куток мови" в „Ділі" і постановив забратись також до боротьби із чужими словами в італійській мові. Йому це йде лекше як нам, бо він

має гроші і визначує 25 лірів нагороди для кожного, хто замість вживаного одного чужого слова, придумає якесь рідне слово. Навіть наукові терміни заступлять в Італії італійськими словами. Слово „готель" було важко змінити, та всеж його заступлено італійською назвою і тепер всі власники готелів дістали наказ перемальовувати вивіски, усуваючи чуже слово „готель".

— **Кожний мешканець Данії має корову.** Статистика виказує, що Данія, яка має 3 міліони населення, має також 3 міліони коров, так що на кожного горожанина Данії припадає одна корова. Крім цього Данія має 5 міліонів безрог і 500.000 коней.

— **Прага проти Гітлерівців.** До Праги приїхав один з провідників німецьких Гітлерівців, д-р Гобельс і хотів виголосити для студентів реферат про рух національного соціялізму. Чеська влада заборонила йому читати цей реферат.

— **Слоні не люблять прапорів.** Дня 10. ц. м. у Льондоні відбувався традиційний похід з нагоди заприсяження нового льорда-майора. У поході ведено також чотирьох слонів. Слонам чомусь не подобались прапори, несені студентами, і вони кинулись на студентів, ранили кілька осіб, а один слон вирвав трубою з рук студента прапор та кинув його під ноги. Серед публики счинився переполох. Взагалі наслідком цього випадку було ранених 20 осіб.

З театру.

ТЕАТР „РІЖНОРОДНОСТЕЙ": *„ДОРОТЕЯ АНҐЕРМАН"*, песа на 5 дій *Г. Гавптмана.*

Не бачили ми Гавптманівської песи давно на якійнебудь краєвій сцені. Гавптман від часу нагороди Нобля (1912) перейшов більше на прозу — на великі повісті. Його передостанні романтичні песи („Індіпогді". „Веляид") зазнали повної невдачі. В останній „Доротеї Анґерман" він вернувся до натуралізму, що приніс йому в театрі найбільше лаврів із „Візником Геншлем".

Є це траґедія чесної, чутливої, інтелігентної, майже ідеальної доньки пастора, яка паде жертвою легкосердого, молодого ледащо: кухаря; він зводить її. У Доротеї кохається одночасно доцент університету і вона кохає його; та коли він освідчується їй, вона невсилі сказати йому всієї правди. Покищо вони й так не можуть побратися — доцент має за малу платню. Колиж він стає професором і вернеться до неї, щоби повторити освідчини — вона знову не всилі признатись, що вагітна. Одночасно батько-пастор дізнається про все. Він приневолить доньку вийти за кухаря і вишле її з ним до Америки, щоби загладити весь скандал у прилюдній опінії. Доротея зійде на дно, в намул нюйорської наволочі. Все те, що діється пізніше — важко оповісти і зайве. Песа стає кримінальною хронікою в роді „Історії гріха" Жеромського, з якою має чимало спільного.

Враження перших двох дій сильне: нагадується Гавптман із вірлиної доби. Та з менту, коли акцію переносить до Ню-Йорку, первісна ідея твору затирається щораз більше епізодами з бульварного роману. Нема ніякого глузду в нежланім бутті Доротеї, щоби залишитися при ненависнім їй мужі саме тоді, коли давній кандидат до її руки, професор, переїхав за нею море і хоче забути про все її минуле.

Песа стає дивною мішаниною анекдотичних сензацій із найслабшого репертуару Судермана і суспільницьких нахилів Гавптмана, коли він вкладає в уста Доротеї палкі обвинувачення на адресу суспільного ладу. Фільософічні рефлексії про вчинки героїв і про примхи життя до решти затемнюють плутанину подій і людей, врештою повязаних штудерними шнурками доцільности. Гавптман наперемінну ідеалізує свою геройку і спихає її в калюжу — навіщо? важко збагнути.

Вся песа мала би бути обвинуваченням „брутальности життя" і людей, або... повної їх невідповідальности. Вина, кара, докори совісти, сліпа рука долі (призначення), гра припадку — все всуміш. Ібсен до останньої своєї песи зберіг ясність драматичної концепції та композиції. Гавптман — яка іронія! — попав у найгіршу манеру суперника всього свого життя: Судермана.

Песа була виставлена майстерно. Дієві особи жили, зворушували, поривали. Пастор (Хмелевський) був прегарним себелюбом, куховар (Бродиєвич) ідеальним ледарем. — Страхоцький, Даменцький зразкові. Ева Куницевичівна в заголовній ролі мала вечір тріюмфу; в останніх діях нагадувала Ґрету Ґарбо. Всі, що люблять „сильну драму", мали з чим змірити свої нерви. Песа, завдяки своїй режісерії має вигляди не швидко зійти з репертуару. *М. Р.*

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. листопада п. р. масло пріма експортове солене 4·60 зол. масло пріма бльокове несолене 4·60 зол., літра молока 0·38–39 сотиків, літра сметани 1·70 зол., копа яєць 12·50 зол. Тенденція цін знижкова.

Дописи.

СТРИЙ. *(Передвиборчий рух. — Театр ім. Старицького. — Боян. — Музичний Інститут. — Спортове т-во „Скала". — Т-во „Українських Жінок. — Освітні виклади.)* Чим близче до виборів, тим замітніше зацікавлення громадянства. Всі комітети працюють дуже інтенсивно, хоч годі згори передвидіти, що може статися в останнім моменті. — У четвер 6. ц. м. театр ім. Старицького виставив комедію „Детектив" Ясінського. Завдяки витревалій праці дир. Коссака Василя та членів театрального гурту, вистава випала дуже добре. В першу чергу треба згадати про гру пп. Коссакової Ірини, Сташкова, Солтиса, Солтисової, Івасиківної. Гра вказує на великий поступ у театральній грі і дає запоруку гарного розвитку молодого стрийського театру. Також менші ролі, виконані пп. Василишиною, Костівом та Петріпівною були вдатно виведені. При цій нагоді мусимо запримітити, що публика заповнила салю вчасно і не було ніякої рації гаяти з початком вистави, аж до вигуків авдиторії. Театр викінчує вже підготовку вистави „Пісні в лицях", яку дасть ще в листопаді з нагоди 25 літного ювилею сценічної праці заслуженого директора В. Коссака. Може театр ім. Старицького міг би у порозумінні з філією Т-ва „Просвіти" влаштувати режісерські курси для провідників просвітянських, аматорських гуртів. — „Боян" приготовляється до концерту в честь Івана Франка, фреквенція співаків збільшується постепенно, а його артистичний розвиток слідний вже значно. — Музичний Інститут під проводом пп. Котовича і Форостини ширить музичну культуру з великим успіхом приєднуючи собі чимраз більше учасників. — Спортове т-во „Скала" тішиться повним признанням стрийського і позамісцевого громадянства. Тепер заходиться коло зорґанізування зимових спортових вправ і гор. — У т-ві „Українських Жінок" йде інтенсивна праця спільно з „Просвітою" щодо поїздок, викладів і практичних вправ з обсягу господарчого та культурного знання жіноцтва стрийської округи. Крім переведеного в Стрию курсу варення для жінок, має т-во на меті засновувати подібні курси по селах. Діточих садків є в повіті 11. Керму в цій праці ведуть пп. Домбчевська Ірина і д-р Калуський Вол. — Освітні прилюдні виклади ведені що зими, окремим комітетом під проводом проф. Пісика почнуться небавком ще цього року. *А. Б.*

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 13. листопада, год. 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".
Пятниця, 14. листопада, год. 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 13. листопада, год. 7·30 веч. „Дорота Анґерман".
Пятниця, 14. листопада год. 7·30 веч. „Дорота Анґерман".

Малий Міський Театр:
Четвер, 13. листопада, год. 7·30 веч. „Перша пані Сельбі".
Пятниця, 14. листопада, год. 7·30 веч. „Перша пані Сельбі".

„Театр Новин" в салі кіна „Кольосей":
Четвер, 13. листопада, год. 7·30 веч. „Королева матка" премієра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Ніч насолод" (Ів. Петрович).
КАСІНО: Звукова фільма: Співець гір (Льоренс Тібетт).
КОПЕРНИК: Звукова фільма: „На Сибір".
КОЛЬОСЕИ: Нечинне.
ЛЕВ: Звукова фільма: „На Сибір".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Наддунайський вальс".
ОАЗА: Царський курієр. (Іван Мозжухін).
ПАН: Траґедія Габсбурґів (дві серії разом).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Дорога до раю" (Ольга Чехова).
ПАСАЖ: Пат і Патахон як королі моди. Звуковий додаток.
ПРОМІНЬ: Весна почувань.
РАЙ: Звукова фільма: „Погани" (Рамон Новаро).
ХИМЕРА: Терниста доля.
ФАТАМОРГАНА: Бриґада смерти.
СТІЛЕВЕ: Місто чудес (Фербенкс). Залюблений небіщик.
УТІХА: Біле пекло Піз Палю. Доброволець.

Програма радіо.

Четвер 13. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт солістів. **Талін** (401) 19·05 Ґріґ „Пер Ґінт", Шуберт, Бах, Бізе. **Берлін** (419) 16·30 Солісти. **Харків** (426) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 12·30 Орхестра. **Відень** (516,3) 19·35 Капеля. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·40 Солісти. **Париж** (1724,1) 21·45 Фортепян і пісні.

Пятниця 14. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт фільгармонії. **Гельсінгсфорс** (221,4) 17·25 Квартет мандолінистів. **Копенгага** (281) 20·00 Концерт. **Льондон** (356,3) 13·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 18·45 Мадярські пісні. **Харків** (426) 16·00 Гумор і сатира. **Рим** (441,2) 12·45 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 16·30 Музика. **Будапешт** (550,5) 17·30 Мадярські арії. **Париж** (1724,1) 16·45 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили ВП.: Д-р Олександер і Софія Мальчики, Львів 100 зол. з нагоди свого вінчання; збірка на весіллю у Панства Калинців в Ходорові 36 зол. і 2 ам. дол. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.** 874

Подяка. Б. вязні стрийської тюрми Гриць Барабаш, гімн. уч., Роман Винницький, студ. техн. і Осип Федушка, абс. гімн. складають щиру подяку за кількаразову інтервенцію у їхній справі Вп. д-рові Гарасимові, д-рові Домбчевському, д-рові Лужецькому і п-і М. Кравців та іншим панам за їхню незвичайно дбайливу опіку. —

По моїм виході з слідчої вязниці в Зборові у дні 8. XI. складаю подяку Вп. Панству В. В. Куликам за доставу харчів і моральну поміч, як також за правничу допомогу Вп. Панам: д-рові В. Душенчукові в Зборові і д-рові Я. Олесницькому в Золочеві. С. С. Служебницям Пр. Д. М. в Помонянах також велике Спасибі! — Махнівці, 10. листопада 1930. — **о. Матій Гуньовський.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЕРЕПИСУЮ на машині в українській польській та німецькій мові. Виконую також помножування. — Л. Котецька, Львів, Бічна Зеленої 93 ц. або скритка 106. 835 3—5

ФОРТЕПЯНИ І ПЯНІНА нові і уживані на ріжні ціни, знамениті з першорядних фабрик продає — міняє — Ганак. Пілсудського 21, перший поверх. 816 6—10

ГАРНІ вибирані гриби (найменче 5 кг.) по 12 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на цукрі в 5 кг. діжках 14 зол., чиста овеча бриндза в 5 кг. діжках 14 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи в 5 кг мішочках 17 зол. — посилає франко за післяплатою фірма Мендель Штуммер Косів к. Коломиї. 866 2—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ТРИ КІМНАТИ з кухнею, повний комфорт, коридорова система, також кавалерська кімната з уживанням лазнички до винайму від 1. грудня ц. р. — Відомість в Адм. „Діла". 873 1—3

КІМНАТА умебльована для 1—2 осіб з удержанням або без до винайму Геніґа 24 партер. 879 1—3

ПАМЯТАЙТЕ добре, від шкільної лавки — Мандль числить сто сотиків за ріжні направки. — Вул. Коперника, напроти Кіна. 772 5—?

ІНСТРУКТОРКА солідна потрібна зараз до двох дівчаток з III. року учительської семинарії і VII. кляси виділової з поданням умовин. Гра на скрипці потрібна. — Уряд парохіяльний Волчківці зд. Заболотів. 875

ОЛЕКСАНДЕР ГРИЦЕК в Америці пошукує сестри Анни, яка перед війною віддалася за львівського фризієра. — Зголоситися листом до: Галвра Verbauti, почта Jurcauti, Bucovina, Romania. 876 1—2

ПОКІЙ і кухня, півкомфорт, в новім будинку кооперативи „Кресовий Дім" **ч. 6.** на „Филипівці" (горішня Торосевича), за місячним чиншом зол. 80, тримісячним кавційним забезпеченням і однорічним контрактом, зараз до винайму. Сторож покаже. 877

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.